

Novine u jurisprudenciji Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

► Pripremio: Edin Čengić, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine

Uvod

Iz prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (Vrhovni sud FBiH) izdvojeno je šest odluka iz druge polovine 2022. godine, i to četiri odluke iz oblasti krivičnog prava, jedna odluka iz oblasti građanskog prava i jedna odluka iz oblasti upravnog prava.

**Predmet broj 09 0 K 032017 22 Kž
8 od 22. septembra 2022. godine –
Povreda pretpostavke nevinosti**

Činjenice i žalbeni navodi

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 032017 22 Kv 7 od 13. septembra 2022. godine optuženom E.D., protiv kojeg se vodi krivični postupak povodom optužnice Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo broj T09 0 KT 0178567 22 od 5. septembra 2022. godine zbog krivičnih djela razbojništvo iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. i laka tjelesna ozljeda iz člana 173. stav 1, sve u vezi sa čl. 31. i 54. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH), produžen je pritvor za dva mjeseca zbog razloga propisanog u članu 146. stav 1. tač. a) i c) ZKPFBiH.

Protiv tog rješenja žalbu je izjavila braniteljica optuženog E.D., advokat L.B. iz Sarajeva, zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Braniteljica optuženog, između ostalog, žalbom je osporila zakonitost pobijanog rješenja, iznoseći stav da je u pobijanom rješenju, u dijelu koji se odnosi na postojanje općeg uvjeta za produženje pritvora, u odnosu na optuženog povrijeđena presumpcija nevinosti, što je suprotno odredbama člana 6. stav 2. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP) i člana 3. stav 1. ZKPFBiH. Ona je ukazala na to da je u obrazloženju pobijanog rješenja navedeno da je prvostepeni sud na stranici 10 naveo da je „nesporno da je optuženi (zajedno sa J.H., koji je sada osuđen) nanio brojne tjelesne ozljede, posebno Č.G., što proizlazi iz medicinske dokumentacije na ime oštećenih“, te da ti navodi predstavljaju kršenje presumpcije nevinosti optuženog, jer nije dokazano da je optuženi učinio krivična djela. Također, osporavajući zakonitost pobijanog rješenja, braniteljica optuženog u žalbi je istakla da je u pobijanom rješenju, u dijelu koji se odnosi na pritvorski razlog iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH, sud ustanovio da je optuženi bio uporan i odlučan u vršenju krivičnih djela iako

nije dokazano da je kriv za krivična djela koja mu se stavljaju na teret, čime je zanemario pretpostavku nevinosti, te da je i na taj način učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 3. stav 1. ZKPFBiH, koju odredbu sud nije konkretno primijenio.

Odluka

Ovakvi žalbeni prigovori braniteljice optuženog su doveli u pitanje zakonitost pobijanog rješenja, pa je, da bi se oni provjerili, ovaj sud izvršio uvid u relevantne dijelove obrazloženja pobijanog rješenja, te je ustanovio da je pri ocjeni općeg uvjeta za produženje pritvora prvostepeni sud iznio konstataciju koja se odnosi na inkriminirano djelovanje optuženog „da je (zajedno sa J.H., koji je sada osuđen) nanio brojne tjelesne povrede, posebno Ć.G., što proizlazi iz medicinske dokumentacije oštećenih.

Stoga, prema mišljenju Vrhovnog suda Federacije BiH, takva konstatacija objektivno ostavlja snažan utisak da se radi o jasnoj sudskoj objavi iako se u predmetnoj fazi postupka zaključak suda može donositi samo u okviru osnovane sumnje da je optuženi (zajedno sa J.H., koji je sada osuđen) nanio brojne tjelesne ozljede, posebno Ć.G., što proizlazi iz medicinske dokumentacije oštećenih. I pri iznošenju razloga u odnosu na posebni pritvorski osnov iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH (na stranici 13, pasus drugi) sud je naveo da je predmetno krivično djelo počinjeno upotrebom fizičke snage i podesnih predmeta kao što je šrafciğer, kada su optuženi i ranije osuđeni H.J. oštećenom Ć.G. nanijeli oko dvadeset ubodnih i reznih rana kojim su mu nanijeli dvije teške i višestruke lake tjelesne ozljede, te da opisana brutalnost i bezobzirnost prilikom izvršenja predmetnih krivičnih djela predstavljaju naročitu okolnost koja opravdava bojazan da bi optuženi boravkom na slobodi mogao ponovo učiniti krivično djelo.

Dakle, prema ocjeni ovog suda, opisanim konstatacijama izraženim u postupku odlučivanja o trajanju pritvora optuženog, kada sud ocjenjuje samo postojanje osnovane sumnje, ali ne i

apsolutnu dokazanost odlučnih činjenica od kojih zavisi ocjena suda o krivici optuženog, prvostepeni sud je postupio suprotno odredbi člana 6. stav 2. EKLJP (koja propisuje da se svako ko je optužen za krivično djelo smatra nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica shodno zakonu), kao i odredbi člana 3. stav 1. ZKPFBiH (koja propisuje da se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom suda ne utvrdi njegova krivica), te je na taj način povrijedio presumpciju nevinosti optuženog E.D. kojom je sud vezan sve dok se njegova krivica pravosnažno ne dokaže u skladu sa zakonom. Zbog navedenih razloga, ovaj sud je djelomično uvažio žalbu braniteljice optuženog E.D., ukinuo prvostepeno rješenje i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Predmet broj 09 0 K 032598 22 Kž 4 od 10. juna 2022. godine - Pravo na uvid u dokaze

Činjenice i žalbeni navodi

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 032598 22 Kv 8 od 27. maja 2022. godine osumnjičenom T.M., protiv kojeg se vodi istraga zbog krivičnih djela ubistvo iz člana 166. stav 2. tačka e) i teška krađa iz člana 287. stav 1. tačka a) u vezi sa članom 55, a sve u vezi sa čl. 31. i 54. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH), produžen je pritvor za tri mjeseca iz osnova propisanog u članu 146. stav 1. tač. b), c) i d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKPFBiH).

To rješenje je osporio njegov branilac, advokat D.Z. iz Sarajeva, žalbom za osumnjičenog M.T. zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. U žalbi branilac je naveo da je prvostepeni sud (nakon što je prethodno Rješenje tog suda broj 09 0 032598 22 Kv 5 od 28. februara 2022. godine ukinuto i predmet vraćen na ponovno odlučivanje) u ponovnom postupku pri donošenju sada osporenog rješenja propustio da otkloni povrede na koje je ukazano u Rješenju Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 032598 22

Kž 3 od 9. maja 2022. godine. Tako je branilac osumnjičenog posebno istakao da iz rješenja koje je ukinuto proizlazi da su kao osnovani uvaženi njegovi žalbeni prigovori u kojima je zakonitost prethodnog rješenja prvostepenog suda osporio tvrdnjama - da to prethodno rješenje nije sadržavalo razloge o tome zašto se dokazi koje je on, kao branilac, tražio ne mogu dostaviti odbrani, dalje, da su u tom prethodnom rješenju izostali i razlozi na jasan prigovor odbrane iznesen na ročištu na kojem je razmatran prijedlog kantonalnih tužiteljica za produženje pritvora ranije navedenom osumnjičenom (branilac je iznio stav da je prijedlog, u smislu člana 61. stav 1. ZKPFBiH, trebalo da sadržava obrazloženje o tome koje dokaze u ovoj fazi ne treba „objelodaniti“ odbrani), te da je prethodno rješenje, što je neprihvatljivo, predstavljalo doslovno prepisan prijedlog kantonalnih tužiteljica za produženje pritvora kada je riječ o općem uvjetu za pritvor. Ti propusti su ocijenjeni kao bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH koje je prvostepeni sud prilikom ponovnog odlučivanja trebalo da otkloni, a što u konkretnom slučaju nije učinjeno.

U vezi sa prethodno navedenim okolnostima, posebno je naglašeno da je branilac osumnjičenog M.T. na ročištu održanom 27. aprila 2022. godine pri izjašnjavanju o prijedlogu kantonalnih tužiteljica za produženje pritvora njegovom branjeniku (ovaj prijedlog je bio predmet rasprave i u ponovljenom postupku) sasvim određeno istakao da je odbrani uskraćeno pravo da izvrši uvid u dokaze (iz prijedloga proizlazi da su tužiteljice uskraćivanje dokaza odbrani tražile u skladu sa odredbom člana 61. stav 1. ZKPFBiH, jer bi se omogućavanjem uvida u dokaze doveo u pitanje cilj istrage). Ovim prigovorom branilac osumnjičenog je suštinski ukazao na povredu prava na odbranu osumnjičenog iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKPFBiH.

Odluka

Imajući u vidu iznesene žalbene navode, Vrhovni sud Federacije BiH je napomenuo da je pri davanju razloga za stav da je predmetni prigovor

neprihvatljiv prvostepeni sud u rješenju koje je prethodilo naveo: „Nakon vijećanja na ročištu, a nakon izjašnjenja kantonalne tužiteljice, vanraspravno vijeće je odbilo prijedlog branioca osumnjičenog T.M. da vrši uvid u sve dokaze koji su dostavljeni sudu uz prijedlog za određivanje i produženje pritvora, ocjenjujući osnovanim prijedlog Tužilaštva da se odbrani uskrati pravo uvida u dokaze u skladu sa članom 61. stav 1. ZKPFBiH, jer je riječ o spisima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage, a Tužilaštvo je u prijedlogu za produženje pritvora u pogledu osnovane sumnje da je osumnjičeni počinio krivična djela za koja se tereti navelo i obrazložilo dokaze, pa je odbrana imala priliku da se na njih izjasni.“ Te navode prvostepeni sud je ponovio u cijelosti i u rješenju donesenom u ponovljenom postupku, pa je ono, također, ostalo bez razloga o ovoj odlučnoj činjenici. Ta ocjena nije dovedena u pitanje činjenicom da je u pobijanom rješenju prvostepeni sud nakon prethodnih konstatacija ponovio da se ne mogu dostaviti dokazi odbrani, jer se Tužilaštvo tome protivi, te da sud pri ovakvom izričitom stavu Tužilaštva ne može samoinicijativno dostavljati braniocu dokaze iz istrage.

Valja posebno istaći i to da je u rješenju ovog suda o ukidanju od 9. maja 2022. godine jasno naznačeno da se „osnovano žalbom branitelja osumnjičenog ukazuje da je tužitelj, u smislu odredbe člana 61. stav 1. ZKPFBiH, imao obavezu da konkretno u prijedlogu obrazloži koje dokaze ne treba ‘objelodaniti’ odbrani, a da, s tim u vezi, prvostepeni sud takav prijedlog tužitelja kritički ocijeni i razmotri, a ne samo da ga nekritički prihvati bez davanja adekvatnog obrazloženja, zbog čega je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH“, te da prvostepeni sud prilikom ponovnog odlučivanja tu bitnu povredu nije otklonio.

Naime, ovaj sud je ustanovio da osporeno rješenje (u vezi sa ranije navedenom okolnosti) ponovo ne sadrži potrebnu analizu i razloge za stav da je prijedlog za uskraćivanje dokaza odbrani, zbog dovođenja u pitanje cilja istrage,

u svemu opravdan. Dakle, očigledno je da je prvostepeni sud, postupajući na ranije navedeni način, propustio da postupi prema uputama iz Rješenja ovog suda koje je ukinuto broj 09 0 K 032598 22 Kž 3 od 9. maja 2022. godine, te da je na taj način počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 331a. stav 4. ZKPFBiH.

**Predmet broj 04 0 K 011650 21 Kž
od 6. jula 2022. godine – Pravo
na nužnu odbranu u slučaju
sporazumnog fizičkog obračuna**

Činjenice i žalbeni navodi

Presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 K 011650 20 K od 5. jula 2021. godine optuženi A.I. proglašen je krivim zbog krivičnog djela ubistvo iz člana 166. stav 1. u vezi sa članom 28. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH) i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. Istom presudom, na osnovu člana 78. stav 1. KZFBiH, optuženom A.I. je izrečena mjera sigurnosti oduzimanja predmeta koji je upotrijebljen pri izvršenju krivičnog djela, tj. noža sa plastičnom drškom, crne boje, dužine 22 cm, sa dužinom sječiva 10 cm i natpisom „Bahco-Made in Sweden“.

Protiv te presude žalbu je izjavio kantonalni tužilac iz Zenice, kao i branilac optuženog A.I. Žalba branioca je koncipirana tako da se njome, zapravo, osporavaju potpunost i pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog pobijanom presudom. Tako, branilac prvenstveno ukazuje na to da je optuženi postupao u nužnoj odbrani, ili u njenom prekoračenju, pozivajući se pri tome na iskaz optuženog prema kojem je oštećeni nepozvan došao u mjesto u kojem živi optuženi, i to u blizinu njegove kuće, da iz poruka sa mobitela oštećenog proizlazi da je on tražio optuženog da se sukobe pri čemu mu je upućivao prijeteće, te da je oštećeni, obilazeći svoju kuću, vidio u blizini auto optuženog. Pri tome optuženi nije ponio sa sobom nož s namjerom da oštećenog liši života, nego zbog straha da će ga ovaj napasti i da bi se odbranio. Stoga,

smatra da je sud pogrešno utvrdio da je postojao prethodni telefonski dogovor između optuženog i oštećenog o mjestu i vremenu susreta, kao i daljnji slijed događaja koji se odnosi na okolnost da je optuženi oštećenom prvi zadao udarac u predjelu lica.

Odluka

S obzirom na to da je žalba branioca optuženog koncipirana tako da kao polaznu osnovu za svoje tvrdnje koristi iskaz optuženog (s tim da u žalbi iznosi i navode koji nisu sadržani u tom iskazu), ovaj sud je primijetio da optuženi u svom iskazu nije ni izjavio da je sa sobom ponio nož zbog straha da će ga oštećeni napasti i da bi se odbranio, nego da je tek po izlasku iz kuće vidio da se u jakni koju je obukao nalazi nož koji, inače, koristi pri pripremi hrane za pse. Međutim, i prema ocjeni ovog suda, neprihvatljiv je iskaz optuženog u tom dijelu, kao i u dijelu da nije postojao prethodni dogovor o susretu sa oštećenim, jer iz dokaza na koje se prvostepeni sud pozvao proizlazi suprotno. Prije svega, iz poruka koje su optuženi i oštećeni razmjenjivali proizlazi da je oštećeni pitao optuženog za mjesto susreta („Hajde reci mjesto“) i da je optuženi pristao da se susretu kada je na pitanje oštećenog gdje je, odgovorio „Evo me kući“ i „Ajde“, a potom „Samo da završim Best“. Iako nije sporno da su poruke oštećenog bile agresivne i da su upućivale na sukob (npr. „Ne možeš se, brato, od mene sakrit, sad ćeš vidit jesi l' mafija il' nisi“), što ni oštećeni ne negira u svom iskazu, iz navedenog slijedi da nije prihvatljiv žalbeni navod da je oštećeni došao pred kuću optuženog nepozvan i bez prethodnog dogovora kako bise sa njim sukobio, niti se mogu prihvatiti navodi iz iskaza optuženog da je izašao iz kuće, jer je očekivao da bi se oštećeni tu mogao pojaviti. Uostalom, imajući u vidu da oštećeni i optuženi ne žive u istom mjestu, posve je nelogično da se slučajno sretnu baš u vrijeme kada je oštećeni svojim vozilom došao u Šije i kada je optuženi krenuo od kuće, ako se o tome nisu prethodno dogovorili. Slijedeći to, nije prihvatljiv ni navod optuženog da je nož kojim je ubo oštećenog sasvim slučajno bio u jakni koju je obukao i da ga

je tek po izlasku iz kuće primijetio, nego da je, i prema ocjeni ovog suda, optuženi nož sa sobom ponio s namjerom da oštećenog liši života, kako je to pravilno utvrdio i prvostepeni sud.

Dakle, kako je prvostepeni sud u pobijanoj presudi pravilno naveo razloge zbog kojih smatra da u postupanju optuženog nema nužne odbrane, smatrajući da je optuženi po prethodnom dogovoru došao na lice mjesta i pri tome sa sobom ponio nož kojim je zadao ubode oštećenom (o čemu je i prethodno bilo riječi), slijedi da se u konkretnom slučaju radilo o sporazumu na fizički obračun između optuženog i oštećenog u koji su se obojica upustila, zbog čega nije značajna okolnost ko je od njih drugom zadao prvi udarac. Pošto branilac žalbom nije doveo u pitanje pravilnost tih razloga suda, onda se samom tvrdnjom da je oštećeni zadao prvi udarac optuženom ne može dovesti u pitanje pravilnost zaključka prvostepenog suda da u radnjama optuženog nema elementa nužne odbrane.

Predmet broj 04 0 K 012295 22 Kž 4 od 16. augusta 2022. godine – Izostanak razloga za zaključak o nezakovitosti dokaza

Činjenice i žalbeni navodi

Presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 K 012295 21 K od 2. marta 2022. godine optuženi C.M., Š.H. i D.R. su oslobođeni optužbe da su počinili krivično djelo organizirana trgovina ljudima iz člana 210b. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom trgovina ljudima iz člana 210a. stav 2. u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH). Istom presudom optuženi C.M. i Š.H. su proglašeni krivim da su učinili krivično djelo zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika iz člana 219. stav 2. u vezi sa stavom 1. i članom 31. KZFBiH, pa je sud optuženog C.M. osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, a optuženu Š.H. osudio na kaznu zatvora u trajanju od deset mjeseci.

Protiv ove presude, pored braniteljica optuženih C.M. i Š.H., žalbu je izjavila i kantonalna tužiteljica iz Zenice zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o krivičnopravnoj sankciji. Uz žalbu je priložila i relevantne naredbe Općinskog i Kantonalnog suda u Zenici. Tom prilikom je istakla da smatra da je pobijana presuda u svom oslobađajućem dijelu nezakonita, jer je prvostepeni sud njenim donošenjem načinio bitne povrede odredaba krivičnog postupka. S tim u vezi, kantonalna tužiteljica u žalbi je ukazala na to da prvostepeni sud nije mogao, na osnovu prigovora koje su braniteljice optuženih iznijele u završnim riječima, proglasiti posebne istražne radnje nezakonitim dokazima samo zbog toga što kantonalna tužiteljica nije uložila naredbe o provođenju posebnih istražnih radnji u spis suda, pa je iz pobijane presude nejasno kako je prvostepeni sud provjerio osnovanost prigovora braniteljica i na osnovu čega je utvrdio da se radi o nezakonitim dokazima. Smatrala je da je prvostepeni sud takvim postupanjem povrijedio načelo jednakosti u postupanju. Osim toga, naglasila je da su odbrane optuženih, kao i prvostepeni sud imali kao dokaze naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji, koje su priložene uz prijedlog za određivanje pritvora optuženim (tada osumnjičenim) u predmetu broj 04 0 K 012295 21 Kpp, a Kpp faza predstavlja sastavni dio predmetnog spisa.

Odluka

Uvidom u spis predmeta slijedi da je odbrana optuženih u završnim riječima istakla prigovore nezakovitosti posebnih istražnih radnji zbog toga što kantonalna tužiteljica nije uložila naredbe o provođenju posebnih istražnih radnji. Pri ocjeni osnovanosti ovih prigovora prvostepeni sud je pošao od stava izraženog u Odluci Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 04 0 K 00702 17 Kž od 2. aprila 2019. godine prema kojem „okolnost da braniteljica optuženog tokom glavnog pretresa nije osporavala materijalne dokaze optužbe ne dovodi do gubitka prava na izjavljivanje takvog prigovora u žalbi protiv prvostepene presude“.

Iz obrazloženja pobijane presude (str. 10. i 11) proizlazi da je prvostepeni sud citirao relevantne odredbe procesnog zakona (čl. 130. stav 1, 132. stav 1. i 135. ZKPFBiH) nakon čega je ustanovio da su dokazi koji su dobiveni provođenjem posebnih istražnih radnji nezakoniti, jer su pribavljeni bez naredbi sudije za prethodni postupak, s obzirom na to da kantonalna tužiteljica nije dokazala da one postoje. Međutim, kako se to osnovano ukazuje žalbom kantonalne tužiteljice, ovom sudu je ostalo nejasno na osnovu čega je prvostepeni sud provjerio osnovanost prigovora braniteljica i, s tim u vezi, utvrdio da se radi o nezakonitim dokazima. Sama okolnost da kantonalna tužiteljica nije uložila naredbe o provođenju posebnih istražnih radnji ne znači da su posebne istražne radnje preduzete bez prijedloga tužioca, odnosno bez naredbi nadležnog suda i da se radi o nezakonitim dokazima u smislu odredbe člana 11. stav 2. ZKPFBiH. Naime, prema odredbi člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH, bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji, između ostalog, ako pobijana presuda uopće ne sadrži razloge, ili ako u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama. Ispitujući razloge date u obrazloženju pobijane presude, ovaj sud je ustanovio da takvi razlozi ne zadovoljavaju standard da se oni mogu smatrati razlozima o odlučnim činjenicama. Dakle, pošto su u pobijanoj presudi za ovakav stav suda izostali razlozi jasni i određeni u svemu, vijeće ovoga suda ocijenilo je da su osnovani istaknuti žalbeni prigovori kantonalne tužiteljice s obzirom na to da je njima suštinski ukazano na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH.

Postojanje navedene bitne povrede odredaba krivičnog postupka ne mogu anulirati razlozi suda navedeni na strani 11. obrazloženja pobijane presude: „da se tužiteljica poziva na naredbe i iz jednog i iz drugog predmeta, te obrazlaže da će sve provedene radnje ‘pokriti’ naredbama“, jer je na upit suda upućen kantonalnoj tužiteljici na glavnom pretresu, održanom 26. januara 2022. godine, a prilikom slušanja presretnutih

razgovora, zašto se vraća na 2020. godinu, s obzirom na to da se došlo do sredine 2021. godine, tužiteljica odgovorila da „ove naredbe o provođenju posebnih istražnih radnji koje sad slušamo iz 2020. godine to su naredbe iz drugog predmeta, odnosno iz ‘droga’, a naredbe koje smo dobili u ovom predmetu za posebne istražne radnje su iz 2021. godine, pa smo onda preslušavali po našim naredbama i vratila sam se u naredbe ‘droga’ jer sam išla po naredbama koje smo dobili u ovom predmetu, a ovo ćemo ‘pokriti’ naredbama iz ‘droga’, jer taj postupak je još uvijek u toku.“

Naime, ovakve navode prvostepenog suda nije mogao da prihvati ovaj sud kao razloge o odlučnim činjenicama, tj. da su posebne istražne radnje preduzete bez prijedloga tužioca, odnosno bez naredbi nadležnog suda, i da se zbog toga radi o nezakonitim dokazima u smislu odredbe člana 11. stav 2. ZKPFBiH. Ovo tim prije što iz obrazloženja pobijane presude (strana 14, posljednji pasus) slijedi da je u postupku pred prvostepenim sudom ispitan kao svjedok B.A., policijski službenik, čiji iskaz je interpretirao prvostepeni sud, a da iz njegovog iskaza proizlazi da su provodili posebne istražne radnje (nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija) najprije po naredbama Općinskog suda u Zenici na dokumentiranju krivičnih djela iz oblasti zloupotrebe opojnih droga, a da su kasnije, analizom presretnutih telefonskih razgovora, došli do saznanja da osumnjičeni preduzimaju i radnje koje se mogu okarakterizirati kao trgovina ljudima. Posljedica toga (nakon što su upoznali Tužilaštvo s navedenim) bilo je izdavanje Kantonalnog suda u Zenici naredbi o provođenju posebnih istražnih radnji po kojima su postupali.

Budući da je, zbog navedenih razloga, utvrđeno da su učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka, ovaj sud, na osnovu člana 330. stav 1. tačka a) ZKPFBiH, uvažavanjem žalbe kantonalne tužiteljice, pobijanu presudu je ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

**Predmet broj 65 0 Rs 460762 22
Rev od 24. maja 2022. godine – Da
li je pravno valjan ugovor koji
je kao zastupnik pravnog lica
zaključila ovlaštena osoba koja
u vrijeme njegovog zaključenja
nije bila upisana u sudski
registar kao osoba ovlaštena za
zastupanje tog pravnog lica**

Činjenice

Prvostepenom Presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 460762 14 Rs od 22. decembra 2017. godine obavezan je tuženi da tužiocu isplati na ime neisplaćene netoplaće za period od 1. novembra 2013. godine do 31. januara 2014. godine ukupan iznos od 24.532,03 KM, na ime troškova službenog putovanja iznos od 1.216,29 KM, na ime otpremnine iznos od 96.000,00 KM, kao i na ime naknade prema članu 19. Ugovora o radu, za period od 1. februara 2014. godine do 31. marta 2014. godine, iznos od 8.193,60 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom decidirano utvrđenom u navedenoj presudi.

Drugostepenom Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 460762 18 Rsž od 23. decembra 2021. godine žalbe tužioca i tuženog su odbijene kao neosnovane i prvostepena presuda je potvrđena.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je prema odluci Nadzornog odbora društva „B.“ d.d. Sarajevo 17. oktobra 2012. godine prestalo ovlaštenje lica koje je do tada imalo ovlaštenje da zastupa tuženog, te da je za direktora navedenog društva imenovan N.P., na period od četiri godine, počevši od 18. oktobra 2012. godine. Dalje, N.P. je 18. oktobra 2012. godine sa tuženim zaključio Ugovor o ovlaštenjima, odgovornostima i pravima direktora Društva prema kojem se u njegova ovlaštenja ubrajaju zaključivanje i otkazivanje ugovora o radu sa zaposlenicima. Te odluke su notarski obrađene u skladu sa Statutom društva „B.“ d.d. Sarajevo i zakonskim propisima, ali N.P. nije upisan kao ovlašteno

lice tuženog u sudski registar iako je postupak upisa u spornom periodu bio u toku. Također, prema ocjeni nižestepeni sudova, ugovor o radu koji je tužilac zaključio sa tuženim nije ništav pravni posao, jer nije protivan prinudnim propisima (član 103. Zakona o obligacionim odnosima, u daljnjem tekstu: ZOO), budući da je zaključen u skladu sa odredbom člana 21. Zakona o radu, a ovlaštenje zastupnika tuženog N.P. za zaključivanje spornog ugovora proizlazi iz Odluke Nadzornog odbora o imenovanju navedenog lica za direktora tuženog.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi je pobijao drugostepenu presudu u dosuđujućem dijelu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

Odluka

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u dijelu koji se osporava revizijom i u granicama razloga navedenih u reviziji, ovaj sud je odlučio da revizija nije osnovana, te da pravilna ocjena nižestepeni sudova da utvrđena činjenica da potpisnik ugovora nije bio upisan u sudski registar kao ovlaštena osoba tuženog ne upućuje na zaključak da je predmetni ugovor protivan prinudnim propisima i da je zbog toga ništav.

Naime, tačno je da, prema odredbi člana 4. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14), trenutkom upisa u registar faktičke činjenice koje se odnose na subjekt upisa postaju pravne, odnosno da se konstituiraju određena prava i djelovanje registracije prema trećim osobama (načelo konstitutivnosti registracije). Međutim, to ne znači da ugovor koji je kao zastupnik zaključila osoba koja nije upisana u sudski registar samo zbog tog razloga neće imati pravno dejstvo između ugovornih strana.

Dakle, čak i da zastupnik tuženog nije imao potrebno ovlaštenje za zaključivanje predmetnog ugovora, a sudovi su utvrdili da jeste, što

potvrđuju odluke nadležnog organa tuženog na koje su se pozvali, ugovor koji neko lice zaključio kao punomoćnik u ime drugoga bez njegovog ovlaštenja obavezuje neovlašteno zastupanog ako on ugovor naknadno odobri, shodno odredbi člana 88. ZOO.

U ovom postupku je utvrđena i činjenica da je sporni ugovor o radu izvršavan na način da je tužilac obavljao poslove direktora Sektora za razvoj poslovanja tuženog, a da mu je tuženi isplaćivao plaće za obavljeni rad. Pošto je tuženi nastavio to činiti i nakon prestanka ovlaštenja N.P. i imenovanja novog vršioca dužnosti direktora Društva, koji je upisan u sudski registar, proizlazi da je ugovor sa tužiocem zaključio ovlaštenu zastupnik, pa poštenije utvrđeno da je ugovor raskinut ili poništen, nego da je njegovo važenje prestalo istekom vremena na koje je bio zaključen, pravilan je i pravni zaključak nižestepenih sudova o postojanju obaveze tuženog da svoje obaveze iz tog ugovora ispuni. Zbog toga, revizioni navodi tuženog kojim se osporava zaključak suda o pravnoj valjanosti predmetnog ugovora nisu osnovani.

Predmet broj 01 U 014006 19 Uvp od 26. oktobra 2022. godine – Da li korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji su pravo na penziju stekli prema Uredbi o povoljnijim uvjetima za stjecanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije BiH pripada pravo na zakonsko uvećanje penzije za 5% u skladu sa članom 140. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH

Činjenice i navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke

Presudom Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 U 014006 18 U od 29. januara 2019. godine odbijena je kao neosnovana tužiočeva tužba podnesena protiv osporenog Rješenja broj FZ3/2/2-35-1-52-33/05 od 9. augusta 2018. godine tuženog Federalnog zavoda za penzijsko

i invalidsko osiguranje Mostar, kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv Rješenja direktora Kantonalne administrativne službe tuženog za Unsko-sanski kanton u Bihaću broj FZ4/2/1-35-1-80379-5/17, MB: 1042373349, JMB: 2207958110007 od 28. juna 2018. godine. Tim prvostepenim rješenjem odbijen je tužiočev zahtjev za utvrđivanje povećanja visine starosne penzije za 5% počevši od 1. marta 2018. godine.

Iz obrazloženja pobijane presude i stanja upravnog spisa proizlazi da je prvostepeni sud utvrdio da je tužilac počevši od 1. juna 2004. godine korisnik starosne penzije na osnovu rješenja prvostepenog organa od 11. oktobra 2004. godine, ostvarene prema Uredbi o povoljnijim uvjetima za stjecanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 18/04, 27/04 i 47/04), da je ostvareno pravo prema navedenoj uredbi potvrđeno Zakonom o potvrđivanju prava na prijevremenu starosnu penziju ostvarenu pod povoljnijim uvjetima („Službene novine Federacije BiH“ br. 42/11 i 37/12), da je privremenim rješenjem od 18. jula 2013. godine tužiocu određen novi iznos prijevremene povoljnije starosne penzije počevši od 1. augusta 2013. godine u skladu sa odredbom člana 3. stav 1. Zakona o prijevremenom povoljnijem penzionisanju branilaca odbrambeno-oslobodilačkog rata ("Službene novine Federacije BiH" broj 41/13), da je tužilac 18. maja 2018. godine podnio zahtjev za utvrđivanje povećanja visine starosne penzije za 5% u skladu sa članom 140. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH" br. 13/2018 i 93/2019 – odluka US, 90/2021 i 19/2022) da je ovaj zahtjev odbijen rješenjem prvostepenog organa od 28. juna 2018. godine zbog toga što je tužilac pravo na penziju ostvario prema Uredbi o povoljnijim uvjetima za stjecanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, dakle, prema propisu koji je *lex specialis* u odnosu na Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, pa mu ne pripada povećanje penzije utvrđeno članom

140. stav 3) Zakona, koji je opći propis i koji se odnosi samo i isključivo na korisnike prava koji su prava ostvarili prema općem propisu, da je tuženi organ, rješavajući o tužiočevoj žalbi izjavljenoj protiv rješenja prvostepenog organa, žalbu odbio, što je prvostepeni sud ocijenio pravilnim zbog čega je u pobijanoj presudi tužbu ocijenio kao neosnovanu i odbio je, jer je ocijenio da je tuženi organ na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje u ovoj upravnoj stvari pravilnom primjenom procesnog i materijalnog prava donio zakonitu odluku odbijajući tužiočev zahtjev za utvrđivanje povećanja visine starosne penzije za 5% u skladu sa članom 140. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Blagovremeno podnesenim zahtjevom za vanredno preispitivanje sudske odluke tužilac je osporio zakonitost i pravilnost pobijane presude zbog povrede Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakona o prijevremenom povoljnijem penzionisanju branilaca odbrambeno-oslobodilačkog rata, Zakona o upravnom postupku, Ustava Federacije BiH, odredaba protokola uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i povrede Zakona o zabrani diskriminacije. Posebno je istakao da je tuženi zanemario činjenicu da su lica penzionisana prema uredbama i mimo svoje volje, jer je propis koji je donijela Federacija nametnula međunarodna zajednica radi smanjenja ljudskih potencijala, te da je istoj kategoriji ciljano raskinut radni odnos pod određenim uvjetima i jasno definiranim pravima.

Odluka

Razmatrajući prethodno izneseno, Vijeće Vrhovnog suda Federacije BiH je zaključilo da je iz stanja upravnog spisa i sadržine donesenih rješenja evidentno da su penzioni organi, suprotno tužiočevim tvrdnjama, pravilno i zakonito riješili tužiočev zahtjev zbog toga što je tužilac ostvario pravo na penziju prema Uredbi o povoljnijim uvjetima za stjecanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, dakle, prema propisu koji je *lex specialis* u odnosu na Zakon

o penzijskom i invalidskom osiguranju, pa mu ne pripada povećanje penzije utvrđeno članom 140. stav 3. Zakona koji je opći propis i koji se odnosi samo i isključivo na korisnike prava koji su ostvarili prava prema općem propisu. Navedenom odredbom je razjašnjeno da su korisnici prava iz penzijsko-invalidskog osiguranja koji su ostvarili pravo od 31. jula 1998. godine do 31. decembra 2007. godine prema općim propisima, a kojima pripada povećanje penzije od 5% navedeno pravo ostvarili primjenom odredaba Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12) uz ispunjenje uvjeta propisanih na jedinstven način za sve podnosiocje zahtjeva koji su se, kada se radi o starosnoj penziji, odnosili na određeni broj godina penzijskog staža i godina života, uz obavezu da su uplaćeni svi doprinosi za penzijsko-invalidsko osiguranje. Uvjeti koje je u konkretnom slučaju tužilac morao ispuniti da bi ostvario pravo primjenom Uredbe o povoljnijim uvjetima za stjecanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika Vojske Federacije BiH bili su u velikoj mjeri povoljniji, a primjenom Uredbe prema kojoj je ostvario pravo kao posebnog propisa penzijski osnov bio je znatno povoljniji u odnosu na korisnike prava prema općim uvjetima iz čega proizlazi i namjera zakonodavca, propisana u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, koji je na snagu stupio 1. marta 2018. godine, da se na određeni način poboljša materijalna situacija korisnika prava na penziju prema općim propisima koji su pravo na penziju ostvarili u periodima propisanim članom 140. Zakona. Iz toga, dalje, proizlazi da, u slučaju da je zakonodavac imao namjeru da se povećanje penzije izvrši i korisnicima prava prema posebnim propisima, to bi bilo decidirano propisano i takvi propisi bi bili taksativno nabrojani, pri čemu je povećanje penzije od 5% i 10% zakonodavac propisao u prelaznim i završnim odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, koji za predmet ima obavezno i dobrovoljno penzijsko-invalidsko osiguranje, kao i prava i obaveze na osnovu tih osiguranja.

Imajući u vidu detaljno izložene razloge zbog kojih tužiocu ne pripada povećanje penzije

propisano samo za korisnike penzija prema općim propisima, date u obrazloženju osporenog rješenja i pobijane presude, koji nisu dovedeni u pitanje navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke koji u cijelosti predstavljaju ponavljanje ranije iznesenih navoda

u upravnom postupku i u upravnom sporu, ovaj sud je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci ove presude.